

Ο ΠΑΙΣΙΟΣ ΤΟΥ ΜΟΡΕΑΣ
ΕΙΣ ΤΟ ΠΟΛΙΟΡΚΗΤΙΚΟΝ ΠΕΣΟΛΟΓΙΟΝ

Ἐξ ἀνεκδότων ἐπιστολῶν του.

Κατὰ τὴν προπαρασκευὴν τοῦ ἐορτασμοῦ τῆς ἑκατονταετηρίδος τοῦ Μεσολογγίου ἐδόθη ἀφορμὴ πολλὰ σχετικὰ πρὸς τὴν Πολιορκίαν καὶ τὴν Ἐξοδὸν ἐξ οἰκογενειακῶν ἀρχείων νὰ ἀνακοινωθοῦν εἰς τὴν ὄργανωτικὴν ἐπιτροπὴν. Μεταξὺ τῶν ἀνακοινωθέντων τοιοῦτων

Ὁ πάππος.

οἰκογενειακῶν ἐγγράφων ἰδιαιτέρως προσεῖλκυσαν τότε τὴν προσοχήν μου τὰ κατάστιχα τῆς διοικητικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ μερικαὶ ἐπιστολαὶ τοῦ Ἰωάννου Παπαδιαμαντοπούλου—πάππου καὶ ὁμωνύμου τοῦ Μορεᾶς—πρὸς τὴν σύζυγόν του καὶ μία πρὸς ἓνα ἐκ τῶν υἱῶν του. Ὅχι τόσο, διότι διαφωτίζουν σημεῖα τῆς ἱστορίας τῆς Πολιορκ-

κίας άγνωστα ή σκοτεινά, όσον διότι είναι κατ' έξοχήν χαρακτηριστικά του άνδρός ως άγνου πατριώτου και ως φιλοστόργου οικογενειάρχου, αλλά και γενικώς ως ανθρώπου υπερόχου ψυχικού σθένους.

Απανθίσματα έκ τών έπιστολών αυτών δημοσιεύονται κατωτέρω παραλειπομένων τών μερών, όσα αναφέρονται εις καθαρώς συγγενικάς ύποθέσεις ή έμπορικής δοσοληψίας. Αί έπιστολαί έχουν γραφή καθ' ύπαγόρευσιν διά χειρός γραμματικού, όπως όλαι σχεδόν αί έπιστολαί τών άνδρων του 'Αγώνος, φέρουν δέ μόνον τήν ιδιόχειρον

Ο έγγονος.

ύπογραφήν του Παπαδιαμαντοπούλου. Διά τούτο δέν έκρινα σκόπιμον τήν διατήρησιν τής όρθογραφίας τών πρωτογράφων, καθ' όσον μάλιστα, ως έκ τών λίαν περιορισμένων γραμματικων γνώσεων του γράφοντος, θά ήτο δύσκολος ή ανάγνωσις και κατανόησις του περιεχομένου.

Ως γνωστόν ο 'Ιωάννης Παπαδιαμαντόπουλος ήτο μέλος τής τριμελούς Διοικητικής 'Επιτροπής κατά τήν τελευταίαν Πολιορκίαν του Μεσολογγίου, απέμεινε δέ μόνος τούς πρό τής 'Εξόδου μήνας, μετά τήν αναχώρησιν του Καναβου και τον θάνατον του Θέμελη, τών δύο άλλων μελών τής 'Επιτροπής.

Ο τρόπος και ο τόπος του θανάτου του κατά τήν 'Εξοδον μένει άγνωστος, αί δέ ποικίλαι περι αυτού διηγήσεις τών διασωθέντων

εἶναι ἀνεξακριβῶτοι. Ὅτι ἡ μορφή τοῦ Ἰωάννου Παπαδιαμαντοπούλου εἶναι ἐκ τῶν κορυφαίων τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως καὶ οἱ ἡμέτεροι καὶ οἱ ξένοι ἱστορικοὶ ἀνεγνώρισαν καὶ ἐτόνισαν. Ὁ δὲ βίος καὶ ἡ πολιτεία αὐτοῦ ἀπὸ τῆς μνήσεως εἰς τὴν Φιλικὴν Ἐταρείαν μέχρι τοῦ ἡρωϊκοῦ θανάτου κατὰ τὴν Ἐξοδὸν τοῦ Μεσολογίου θὰ ἤξιζε νὰ ἐπασχολήσῃ καὶ ἄλλον τινὰ νεώτερον ἐρευνητὴν τῶν κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν πλὴν τοῦ συγγραφέως τῶν Παραλλήλων Βίων Ἀναστασίου Γούδα.

Προκειμένου περὶ τῆς οἰκογενείας τῶν Παπαδιαμαντοπούλων δὲν νομίζω ἀσκοποῦν νὰ σημειώσω, ὅτι καὶ ὁ τύπος τοῦ ἐπωνύμου καὶ τὸ ψευδώνυμον, τὸ ὁποῖον ἐξέλεξεν ὁ Μορφέας χάριν συντομίας κατὰ τὴν πολιτογράφειάν του εἰς τὴν γαλλικὴν πολιτείαν τῶν γραμμάτων, δίδει λαβὴν νὰ πιστευθῇ ἀνεκδοκίμως, ὅτι ἡ οἰκογένεια αὕτη εἶναι πελοποννησιακῆς καταγωγῆς. Ἐν τούτοις ὁ βιογράφος τοῦ Ἰωάννου Παπαδιαμαντοπούλου Γούδας ἔχων ἀναμφισβητήτου κύρους πηγὰς ἐξ αὐτῆς τῆς οἰκογενείας γράφει: «Ὁ πρόγονος αὐτοῦ Παπαδιαμάντης ἐγεννήθη καὶ ἤκμασεν ἐν Πηλοποννήσῳ χωρὶς τμήματος ἢ ἐπαρχίας Μαλακασίου τοῦ νομοῦ Ἰωαννίνων. Ἦτο δὲ ἱερεὺς καὶ ἐχρημάτισε καὶ προεστός... Μετὰ τὸν τραγικὸν ὁμως θάνατον τοῦ Παπαγεωργίου, ἀποκεφαλισθέντος ἀμέσως μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς θείας μυσταγωγίας, ὑπερίσχυσε τὸ ἀντιθετον τῆς ἐπαρχίας κόμμα τούτου δ' ἔνεκα ὁ Παπαδιαμάντης, καὶ τοι ἀπολαύων ὑπολήψεως πολλῶν, ἠναγκάσθη ὁμως νὰ μετοικήσῃ εἰς Αἰτωλικόν. Ἐνθα ἐβίωσεν, ἐντίμος ἐρημερευόν, μετὰ δὲ τὸν θάνατον ἐτάφη ἐν τῷ ναφ τῶν Ταξιάρχων. Εἶχε δὲ τότε δύο υἱούς, τὸν Ἀναστασιον καὶ Γεώργιον. Ἐκ τούτων ὁ μὲν πρῶτος μετόικησε καὶ ἀπεκατέστη ἐν Πάτραις ὁ δὲ δευτέρως Γεώργιος ἐν Κορίνθῳ ἔνθα εὐδοκίμησας διὰ τοῦ ἐμπορίου, ἐνυμφεύθη τὴν θυγατέρα διασήμου ἱερέως τῆς πόλεως ταύτης ἐκ τοῦ γάμου δὲ τούτου ἔοχε μίαν καὶ μόνην θυγατέρα Ἀνθὴν καὶ τὸν περὶ οὗ λόγος Ἰωάννην, γεννηθέντα τῷ 1764».

Ἐπομένως ὁ Μορφέας δὲν εἶναι Πελοποννήσιος, καὶ δὴ Πατρινός, ἀλλὰ Ἠπειρώτης, καὶ μὲ τὰς «Τρυφῶνας καὶ Ἐχίδνας» του ἀνήκει εἰς τὴν χορείαν τῶν ἐξ Ἠλείου ποιητῶν, τὴν ὁποίαν ἀποτελοῦν ὁ Βηλαρᾶς, ὁ Ζαλοκώστας καὶ ὁ Κρουτάλλης, γενικώτερον δὲ εἰς τὴν μεγάλην ὁμάδα τῶν ποιητῶν τῆς Ρούμελης.

Γ. Δ.

(Πρὸς τὴν σύζυγόν του Ἑλένην).

20 Ἰουνίου 1825.

... Διὰ δὲ ὁποῦ μοῦ ὀρίζετε ὅτι δὲν μου γράφετε συχνὰ ἐγὼ δὲν πειράζομαι. Τὸ ὅμοιον νὰ μὴν πειράζεσαι καὶ ἡ εὐγενία σου καὶ ἀδημονεῖς καὶ σοῦ ἐμβαίνοιν παρὰ λόγῳ καινοὶ εἰς τὸ κεφάλι, ὅτι ἄλλο δὲν κατορθώνεις εἰ μὴ νὰ βλάπτῃς τὴν ὑγιάν σου καὶ ἐμένα πικραίνεις ὡσάν καὶ προχθῆς.

Δὲν εἶδες τὴν ὑπογραφὴν μου. Ἐγὼ ἤμουν εἰς τὸ Ἀνατολικὸ διὰ νὰ παρατηρήσω τὰ ἐκεῖ στρατεύματα ἂν εἶναι ἀγρυπνα καὶ κάνουν τὸ χρέος τους καὶ νὰ παρατηρήσω τὸ φρούριον καὶ ἄλλα ἀναγκαῖα χρήσιμα τῆς περιστάσεως καὶ ἀγρυπνῶ εἰς τὸ χρέος μου. Μάλιστα ἐσυγχύστηκα καὶ μὲ τοὺς συντρόφους μου, ὅπου δὲν ἔγραφαν τὴν ἑλλειψίν μου εἰς τοὺς αὐτοῦ φίλους διὰ νὰ μὴν πειράζουσαι ὅταν ἀκολουθοῦν ποιοῦτες παραδρομές. Νὰ μοῦ γράψῃς διὰ τὰ δύο κριάρια καὶ λιόκαφτα ὅπου σοῦ ἔστειλα, ἂν τὰ ἔλαβες. Εἶδα ὅπου σοῦ ἔστειλε ὁ Γιώργης τὰ ὅσα τὸν εἶχα διωρισμένα, τὸ βούτυρο καὶ τὸ τυρί. Ἐδέχθην τὸν Χρ... καὶ τὸν ἐπεριποιούμουν, πλὴν ἀπὸ τὸν μέγαν του ἐνθουσιασμόν, ὅπου εἶχε κατὰ τὰ λόγια του, θεωρῶν τὰ ἐδῶ, ἀνεχώρησε διὰ Κάλαμο χωρὶς νὰ μᾶς ἀφήσῃ οὔτε ὑγεία... Δοκιμὴν ὅπου ἔκαμαν οἱ Τοῦρκοι τὲς προάλλες ἦτον ἀλήθεια. Ἐδοκίμασαν νὰ μᾶς πάρουν ἓνα νησί λεγόμενον Μαρμαρού, ὅπου ἔχομεν ἐπάνω κανονοστάσιον, πλὴν οἱ ἄνδρεῖοι Ἕλληνές μας ἐστάθησαν γενναῖοι. Ἐσκοτώσαν πολλούς, ἔλαβαν λάφυρα δουφεκία καὶ ἄλλα ἄρματα, καὶ ἐπέστρεψαν κατησχυμένοι. Ψῆς εἰς τὰς 5: ἡ ὥρα τῆς νυκτὸς οἱ ἄνδρεῖοι Ἕλληνές μας ἐβγήκαν ἔξω ἀπὸ τὸ Κάστρο καὶ ἔπεσαν ἐπάνω εἰς τοὺς ἐχθρούς. Ἐσκοτώσαν καὶ ἐπλήγωσαν, πολλούς, μᾶς ἔφεραν σκλάβους καὶ ἐκατατρόμαξαν τὸν ἐχθρὸν καὶ ἐγύρισαν ἀβλαβεῖς ὀπίσω. Ἐσκοτώθησαν τρεῖς καὶ ἐλαβώθησαν ἄλλοι τόσοι ἀπὸ τοὺς ἰδικούς μας. Ἴδου καὶ [ἡ ἐφ]ημερίδα καὶ ἀπὸ ἐκεῖ θεωρεῖτε... Ὁ κύριος Μάγερ... τῆς παρούσης μου στέλνεται ἐπίτηδες παρὰ τῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς τοὺς αὐτοῦ φιλογενεῖς φιλοπάτριδας διὰ νὰ παραστήσῃ τὴν ἀνάγκην μας διὰ νὰ μᾶς προφθάσουν τὰ ἀναγκαῖα, καὶ τὸ πρῶτο ὅπου νὰ μᾶς σταλθῇ μπαρούτι καὶ βολίμι. Χαιρέτα τὸν Κυρ Λαδόπουλον καὶ εἶπέ του μὲ κάθε ταχύτητα νὰ μᾶς προφθάσουν, ὅτι ἔξοδεύομεν διακοσίας ὀκάδας μπαρούτι κάθε ἡμέραν εἰς τὰ κανόνια καὶ δουφεκισμόν ἡμέραν καὶ νύκτα μὲ τὸ νὰ μᾶς ἔξωσεν ὁ ἐχθρὸς μὲ τὰ μηχανικὰ χαρακώματά του σιμὰ εἰς τὰ τείχη, καὶ δὲν ἤμποροῦμε νὰ περιορίσωμεν τοὺς στρατιώτας νὰ μὴν γίνονται κατάχρησις. Διάβασε τὴν περιόδόν

μου τὸν Κυρ Λαδόπουλον καὶ ἄς ἐνεργήσῃ ὡς καὶ ἄλλοτε ὡς καλὸς πατριώτης νὰ μᾶς προφθάσουν ὅσον τάχιστα μ' ὅσον σοῦμα δυνηθοῦν, ἢ πολλὰ ἢ ὀλίγα. Μὴν φοβηθῆς ὅμως εἰς τὰ γραφόμενά μου, ὅτι τοὺς Τούρκους δὲν τοὺς φοβούμεθα μ' ὅλας τὰς μηχανὰς καὶ ἂν ἦτον καὶ ἄλλοι τόσοι. Λάβε μὲ τὸν παρόντα Κύριον Μάγερ ἓνα κοφίνι μὲ ὀψάρια χονδρὰ ἀλατισμένα κομμίτια πενήντα δύο. Φίλεψε τὸν Κυρ Λαδόπουλον, τοὺς ἰδικούς μας ἀπὸ ὀλίγα ὄσα ἐγκρίνεις, δόσε καὶ δυὸ λαβράκια τοῦ Νικολῆ διὰ νὰ τὰ δώσῃ τοῦ Δουγανιώργη ὁποῦ μοῦ προέγραφε . . . . Δύο ἐφημερίδες σᾶς κλείονται ἀρ. 48 : 49. Στείλε μας τε : ἓν . . . καὶ 3 : μπότες διὰ νερό. Ἄν σᾶς εἰκόλυνῃ στείλε μας ἓνα καλάθι κεράσι εἰς τὴν στιγμὴν ὁποῦ μέλλει νὰ ἔλθῃ καίκι, εἰ δὲ καὶ δὲν εὔρεθῇ, μὴν γελασθῆτε καὶ τὰ πάρετε πρὶν εὔρεθῇ καὶ σαλίσουν καὶ τὰ πετάξωμε.

1 Αὐγούστου 1825.

... Ἄν εἶναι χαβιάρι καλό, ταραμῆς, νὰ εἶναι λιπαρόν, βάλτε μας εἰς μίαν λαίνα δέκα ὀκάδες καὶ στείλιτε μου, ἐπειδὴ τὸ θέλω νὰ δώσω καὶ τῶν στρατηγῶν, καὶ γράψατέ μου τὸ κόστος του. Καὶ ὅ,τι ἄλλο μοῦ εἶχετε στελμένο πρωτίτερα καὶ ὅ,τι μοῦ στέλνετε, νὰ τὸ σημειώσετε διὰ νὰ σᾶς στέλνω τοὺς παραδες. Ἐγὼ ἐξεγυμνώθηκα καὶ ἔμεινα χωρὶς καμιζόλες, ἐπειδὴ τὰς ἐχάλασα εἰς τοῦτον τὸν ἀγῶνα, καὶ ἔχω ἀνάγκην διὰ δύο καμιζόλες καλοκαιρινῆς καὶ δύο χειμωνιάτικες, καὶ τηρᾶτε νὰ μοῦ εὔρετε κανένα . . . καλὸν ἢ μπουαμπετγανέ (;) τῆς Ὀλλάνδας ἂν εἶναι ἢ ριγαδίνι (;) τῆς Μάλτας ἄσπρον, νὰ μοῦ κόψετε δύο καμιζόλες καλοκαιρινῆς καὶ νὰ μοῦ τὰς στείλιτε εὐθύς, αἱ ὁποῖαι νὰ εἶναι σταυρωτῆς καὶ πλατιῆς κατὰ τὸ ὕψος τῶν ἀντεριῶν μου, πλατιά τὰ μανίκια καὶ μπόλικες, καὶ ἂν μοῦ ἀρέσῃ τὸ κόψιμον, τότε σᾶς γράφω καὶ κόπτετε καὶ τὶς χειμωνιάτικες . . . [Υ. Γ.] Διὰ τὴν Ἐξοδὸν ὁποῦ ἔμελλε νὰ κάμουν οἱ ἰδικοὶ μας τὴν ἔκαμαν εἰς τὰς 26 ξημερώνοντας καὶ ἔκαμαν βλάβην καὶ σκοτωμὸν μεγάλον εἰς τὸν ἐχθρόν. — Τοὺς ἔδωσαν τρόμον, πλὴν δὲν ἐκατώρθωσαν τὸ ποθούμενον ἐξ αἰτίας δύο στρατηγῶν, ὁποῦ δὲν ἠκολούθησαν τὸ σχέδιον,

ἀλλὰ ἐπέστρεψαν εἰς τὰ ὀπίσω. Καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ ἦλθαν διὰ
 ἔρηρᾶς δὲν ἐμβῆκαν [ὅλοι] εἰς τὸν πόλεμ[ον εἰμ] ἢ μόνον
 [τροι]ακόσιοι. Κατ' αὐ[τὰς] θέλη γίνηαι ἄλλη Ἔξοδος καὶ
 ἔλπιζομεν εἰς τὸν Θεὸν νὰ γίνηαι ὁ τάφος τῶν [ἐχθρῶν].
 Λάβετε καὶ τὰς ἐφημερίδας ἀπὸ 52 : ἀριθ. ἕως 60 :

23 Ὀκτωβρίου 1825.

... Οἱ υἱοὶ μας δὲν μοῦ ἔγραψαν οὔτε καὶ μοῦ ἐπαρα-
 νέθη τις ἀπὸ αὐτοῦς. Ἀλλὰ ὁ Σπύρος μας μοῦ ἔγραψε
 μόνον, ἂν εἶναι δυνατὸν νὰ σᾶς γράψω ἀπὸ τὰ ὄρολόγια
 τὰ χαλασμένα νὰ οἰκονομηθῆ ἓνα καὶ νὰ τῶ δοθῆ διὰ νὰ
 ἡξεύρη τὴν ὥραν νὰ πηγαίνη εἰς τὸν κάθε διδάσκαλον.
 Καὶ γνωρίζοντάς το ἀναγκαῖον, διὰ νὰ μὴν καταφρονηθοῦν
 καὶ οἱ λοιποὶ, σᾶς ἔγραψα νὰ δοθοῦν εἰς τοὺς τρεῖς. Διὰ
 δὲ ὁποῦ σᾶς ἔγραψα νὰ τοὺς δώσετε παραδες τὸν κάθε
 μῆνα, ἔλαβα αἰτία ἀπὸ τὴν γραφὴν σας, ὁποῦ μοῦ ἐλέγετε,
 ὅτι μοῦ στέλνει τὸ γλυκὸ ὁ Τασσάκης ἀπὸ τὰ ὄβολα ὁποῦ
 τοῦ δίνουν οἱ κουμπάρου του. Ἐστοχάσθητε ὠφέλιμον νὰ
 δίδετε τῶν μικρῶν ἢ εὐγενία σας διὰ νὰ μὴ σννηθοῦν κακὰ
 καὶ λαμβάνουν ἀπὸ ἄλλους. Τῶν δὲ ἡλικιωμένων ὡς ἀναγ-
 καῖον διὰ τὴν ἡλικίαν τους καὶ νὰ γνωρίσουν ὅτι ὁ πατήρ
 τους ζῆ καὶ ἔχει τὴν ἔγνοια τους. Ἡ εὐγενία σου ὅμως ὡς
 καλὴ μήτηρ φέρσον ὅπως συμφέρει. Μοῦ γράφουν οἱ υἱοὶ
 μας οὔτοι εὐχαρίστησιν νὰ ἀπεράσουν εἰς Κορυφὸς εἰς τὸ
 κοινὸν σχολεῖον, ὁποῦ ἐκεῖ εἶναι διδάσκαλοι καὶ οὔτοι περι-
 φημοὶ. Πλὴν μεγάλη ἀπώλεια εἶναι ἐκεῖ εἰς τὰ σαρκικὰ καὶ
 φθειρόνται οἱ νέοι. Στενὰ οὖν πανταχόθεν φοβοῦμαι,
 ἀντὶς πὼς θὲ νὰ τὰ ὠφελήσωμεν, πὼς θὰ τὰ βλάηρη. Μ' ὅλα
 ταῦτα ἰδοὺ ὁποῦ γράφω εἰς τὸν ἐκεῖ φίλον Κύριον Γερο-
 στάθη νὰ μοῦ πληροφορήσῃ περὶ σχολείων καὶ ἐξόδων καὶ
 ἀκολουθῶς νὰ λάβω τὰ ἀναγκαῖα μέτρα... Τὸ χαβιᾶρι εἶναι
 καλὸ καὶ στείλε μου πέντε λίτρες. Σταφύλια μὴν μου στεί-
 λης πλέον διὰ τὸ ὄντας σταφύλια καλὰ τὰ ἔχω κρεμασμένα
 καὶ βαστοῦν. Ἄν εὔρησ ἀπὸ αὐτὰ φύλα τα αὐτοῦ καὶ ὅποτε
 σᾶς γράψω, τότες μοῦ τὰ [στέλνεις]. Λαχανικὰ ἀπὸ σέλινα
 καὶ καμπρολάχανα στέλνε μας ἀπὸ ἐνοῦ ταλήρου, καὶ λει-
 μόνια, ὅταν σᾶς εὐκολύνη. Ἐλαβα τὴν καμζόλα. Κόψε μου

ἄλλην μίαν ἀπὸ ἐκεῖνο ὅπου μοῦ ἔστειλες μόστρα ἢ... ἀπὸ ὅποιον ἀρέση τῆς εὐγενίας σου. Νὰ εἶναι ὅμως σεμνό. Κόβεις καὶ ροῦχα τῶν παιδιῶν μας διὰ νὰ μὴν καταφρονοῦνται μέτρια ὅμως κατὰ τὴν περίστασιν. Στείλτε μου τὲς πενήντα ὀκάδες καφὲ ὡς σῆς προέγραφα, καὶ ὁ ἄλλος ἄς στέκεται αὐτοῦ, ὅσο νὰ σῆς μεταγράψω. Λιὰ χαρτὶ τῶρα δὲν ἔχομε χρεῖα καὶ ὅποτες εἶναι θέλω [γράψαι]. Λέν εἶναι καιρὸς οὔτε ἐγὼ νὰ ἔλθω αὐτοῦ, οὔτε ἡ [εὐγενία] σας νὰ ἔλθετε ἐδῶ, καὶ ἡσυχάσετε.

23 Νοεμβρίου 1825.

... Ἐλαβα τὰς δύο καμιζόλας, ὁμοῦ καὶ τὰ λεϊμόνια, καὶ πλέον μὴν στείλετε, ὅτι ἔχομεν λεϊμόνια. (Οἱ υἱοὶ μας παραπονοῦνται ὅτι δὲν τοὺς κόβεις ροῦχα, καὶ μὴν τοὺς ὑστερῆς, σέ παρακαλῶ, ἀλλὰ κόψε τους, ὅτι εἶναι νέοι, πλὴν μέτρια καὶ σεμνά διὰ νὰ ἔχουν τὴν ἀγάπην τοῦ κόσμου. Λαβράκια μεγάλα δὲν ἡμπόρεσα νὰ βρῶ... καὶ παρ' ὁμπρὸς θέλω εὔρω νὰ σῆς στείλω, ὅπου τότες ἐβγαίνουν. Μ' ὄλα ταῦτα σῆς στέλνω μαρίδες μεγάλες, ὅπου εἶναι καλλιότερες ἀπὸ τὰ λαβράκια καὶ πεσκεσίρετε στοὺς φίλους, καὶ ἔπειτα θέλει σῆς στείλω καὶ μεγάλα... Λάβετε ἓνα βαρελάκι νὰ τὸ γεμίσετε κρασί μαῦρο ἀπὸ τὸ πλέον καλλιώτερον ὅπου νὰ εἶναι, στέλνοντάς μου πέντε ὀκτ. ταμπάκο ἀπὸ τὸν πλέον καλλιώτερον ὅπου νὰ εἶναι. Ὅμοίως νὰ στείλετε καὶ δέκα ὀκτ. ἄμμο. Πρὸς τούτοις νὰ μοῦ στείλετε ἑκατὸ σαβογιάρδους ἀπὸ ἐκεῖνους ὅπου μοῦ ματαστείλετε.

[Υ. Γ.] Μὲ τὴν ἴδια λάντζα νὰ φροντίσης νὰ μᾶς στείλῃς τρεῖς πέννες βατζίνα...

(Πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ Παναγιωτάκη)

23 Ὀκτωβρίου 1825.

... Σοῦ ἐπεύχομαι σοφίαν καὶ πραότητα, ὅτι ἡ σοφία χωρὶς πραότητα καὶ σωφροσύνην καὶ καλὰ ἤθη, ὅταν αὐτὰ λείβουν ἀπὸ τὸν σοφόν, εἶναι σῶμα χωρὶς αἰσθήσεις... Ἡ ὑψηλοφροσύνη καὶ ἡ ὑπερηφάνεια γκρεμίζει τὸν ἀνθρωπον σοφὸν καθὼς καὶ πλούσιον καὶ ὅπου δῆποτε χαρακτηῖρος εἶναι. Ἡ πραότης εἶναι ἐκεῖνη ὅπου μὴν ἔλκειτὴν προσοχὴν καὶ παρατήρησιν τῶν ἀνθρώπων...